

Soortenbescherming — Actualiteiten VMR Actualiteitendag 2026 |

F. Onrust, SIX advocaten

1

Na-isolatie en e-DNA

- Per 7 maart 2025 is e-DNA (omgevingsDNA) aangewezen als erkende maatregel in par. 4.7.4 Omgevingsregeling ter invulling van de zorgplicht (art. 11.27 lid 1 Bal).
- De eDNA-methode detecteert DNA-sporen van vleermuizen in spouwmuur — isolatiebedrijven kunnen zo jaarrond vaststellen of vleermuizen aanwezig zijn.
- Positieve testuitslag → toepassing van de natuurvriendelijke isolatiemethode (NVI) vereist. De aanwijzing geldt alleen voor vleermuizen bij na-isolatie.

2

SIX

advocaten

De Wolf: Statuswijziging

Van Bijlage IV naar Bijlage V Habitatrichtlijn

- De beschermingsstatus van de wolf is gewijzigd van 'strikt beschermd' (Bijlage IV) naar 'beschermd' (Bijlage V).
- Inwerkingtreding: 14 juli 2025
- Lidstaten krijgen meer flexibiliteit bij populatiebeheer, maar de wolf blijft beschermd onder de Habitatrichtlijn en het Verdrag van Bern.
- Richtlijn 2025/1237 gepubliceerd in het PB EU op 24 juni 2025. Implementatietermijn: 15 januari 2027.
- Op dit moment geldt voor de wolf — vanwege overplaatsing naar Bijlage V — uitsluitend de specifieke zorgplicht.
- 10 sept 2025 Advies Raad van State op ontwerpbesluit tot wijziging Bal en Bkl ivm de bescherming van de wolf en de goudjakhals

Richtlijn 2025/1237 (COM(2025) 106 final 2025/0058 (COD))
 VzrRBGEL 02-10-2025 — Herhaald verzoek
 Schorsing opnieuw afgewezen. Gewijzigde beschermingsstatus (Bijlage V) weegt mee: eerder oordeel gold onder zwaarder regime, veiligheidsbelang prevaleert bij aangetoond afwijkend gedrag.

3

3

SIX

advocaten

Beschermde soorten: van nature in het wild

- Zijn edelherten in het omheinde Oostvaardersplassen gehouden dieren of van nature in het wild levende dieren?

ABRvS 23-07-2025, 2025:3439 (Edelherten), r.o. 8.1:

- *Edelherten in de Oostvaardersplassen moeten niet als gehouden dieren worden beschouwd. Beschikingsmacht is doorslaggevend; in de Oostvaardersplassen (>5.000 ha) ontbreekt volledige beschikingsmacht van de mens. Dieren in omrasterd terrein >5.000 ha gelden als in het wild levend.*

ABRvS 23-07-2025, ECLI:NL:RVS:2025:3439 (Edelherten)

4

2

4

Opzet — HvJ EU 1 augustus 2025 en HvJ EU 26 feb 2026

Voorwaardelijke opzet

- Opzet betreft zogenaamde voorwaardelijke opzet, zo volgt uit de jurisprudentie
- Overige soorten ook voorwaardelijke opzet (zie ABRvS 03-07-2019, 2019:2169 (Weesp).

HvJ EU 1 augustus 2025 (C-784/23), Estland 2025:609 (Vogelrichtlijn)

- *Gelet op de gelijkenis van de bewoordingen van art. 12 Hrl en art. 5 Vrl en van de plaats die deze artikelen in hun respectieve regelgevingscontext innemen, moet het begrip „opzet” in art. 5 Vrl dus dezelfde uitlegging krijgen als het Hof aan dat begrip heeft gegeven in het kader van art. 12 Hrl. De verbodsbepalingen van art. 5, onder a), b) en d), Vrl gelden dus niet alleen voor menselijke activiteiten die het vangen, doden en storen van vogels dan wel het vernielen of beschadigen van hun nesten of eieren tot doel hebben, maar ook voor menselijke activiteiten die niet kennelijk daartoe strekken maar een aanvaarding van de mogelijkheid ervan inhouden.*

HvJ EU 1 augustus 2025, ECLI:EU:C:2025:629 en HvJ EU 26 februari 2026, ECLI:EU:C:2026:109

5

5

Rb. Noord-Holland 15-10-2025 (Huiskatten)

ECLI:NL:RBNHO:2025:12125

- Verzoek tot handhaving tegen katteneigenaren wegens doden beschermde soorten. Afgewezen.

Kernoverweging:

- *“Niet is gebleken dat een eigenaar door zijn kat zonder begeleiding naar buiten te laten een niet te verwaarlozen kans aanvaardt dat zijn kat een beschermd dier doodt of vangt.”*
- Er is geen sprake van (voorwaardelijk) opzet en dus geen overtreding van de faunabeschermingsbepalingen in het Bal.

Rb. Noord-Holland 15 oktober 2025, ECLI:NL:RBNHO:2025:12125

6

6

3

Verboden Vrl - HvJ EU 1 augustus 2025 - C-784/23

Verstoringsverbod Vrl - Verbod op het kappen van bomen gedurende de broedperiode van vogels

- De in art. 5 onder d Vrl opgenomen zinsnede „voor zover een dergelijke storing, gelet op de doelstellingen [van de vrl], van wezenlijke invloed is” moet aldus worden uitgelegd dat het storen, met name gedurende de broedperiode, moet worden verboden voor zover dat van wezenlijke invloed is op de doelstelling om de populatie van die vogelsoorten op een bevredigend niveau te houden of te brengen.
- Dat betekent dat menselijke activiteiten die niet van wezenlijke invloed kunnen zijn op de doelstelling om de populatie van vogelsoorten op een bevredigend niveau te houden of te brengen, niet onder de werkingssfeer van de verbodsbepaling vallen.
- De toepassing van het verbod vergt dus een beoordeling van de impact van een menselijke activiteit op het populatieniveau van de betrokken vogelsoorten.

HvJ EU 1 augustus 2025, ECLI:EU:C:2025:609

7

7

Mitigerende/preventieve maatregelen

Conclusie A-G Kokott (18-09-2025)

Duidelijk onderscheid:

- 1. **Preventieve maatregelen:** voorkomen/beperken verstoring → verbod art. 5 sub d Vrl n.v.t. en
- 2. **Compenserende maatregelen:** nemen verstoring niet weg, compenseren gevolgen elders.
- Verstoringsverbod geldt niet als maatregelen voorkomen dat vogels worden verstoord, of als de verstoring niet van wezenlijke invloed is (art. 5 Vrl).
- Compenserende maatregelen mogen alleen worden betrokken bij het verstoringsverbod (art. 5 sub d Vrl), niet bij de overige verboden van art. 5 Vrl.

Geen 6 lid 4 Hrl:

Voor afwijkingen van het verstoringsverbod zijn [...] overeenkomstig artikel 9 Vrl geen compenserende maatregelen vereist. (anders dan 6 lid 4 hrl). Compenserende maatregelen kunnen alleen in aanmerking worden genomen indien zij waarborgen dat de populatie ondanks de verstoring op een bevredigend niveau blijft.

A-G 18-09-2025, C-131/24, ECLI:EU:C:2025:714

8

8

4

Rol mitigerende maatregelen

Arrest HvJ EU (26-02-2026, r.o. 37–47):

- Geen opzettelijk storen (art. 5 sub d Vrl) wanneer maatregelen elke wezenlijke invloed voorkomen die in strijd is met de doelstellingen van de richtlijn.
- (r.o. 45) niet noodzakelijk dat de storende effecten van een project op de in het wild levende vogelsoorten worden beoordeeld los van de begeleidende maatregelen van het project die worden voorgesteld om die effecten te voorkomen of te beperken. De storingen waaraan de in het wild levende vogelsoorten daadwerkelijk zullen worden blootgesteld als gevolg van de uitvoering van het project én de maatregelen die betrekking hebben op dat project, zijn namelijk de enige die van belang zijn in het licht van deze doelstelling (art 3 Vrl).
- Artikel 5, onder d), van de Vogelrichtlijn verbiedt dus storingen die van wezenlijke invloed zijn op het als bevredigend geachte niveau van de populaties van in het wild levende vogelsoorten, en niet op exemplaren van deze soorten, tenzij de populatie van een bepaalde in het wild levende vogelsoort zo sterk is afgenomen dat het storen van individuele exemplaren van deze soort de instandhouding ervan in gevaar kan brengen.
- People over Wind (C-323/17) n.v.t.: geen tweefasenstructuur in art. 5 sub d Vrl. (zoals gebiedsbescherming voortoets) (r.o. 46)

HvJ EU 26-02-2026, C-131/24, ECLI:EU:C:2026:109 (VIRUS)

9

9

Jurisprudentie ABRvS 23 juli 2025 – rol mitigerende maatregelen

Maatregel voorkomt overtreding niet als niet tijdig gerealiseerd

- *"In de ontheffing is voorgeschreven dat het foerageergebied van de das op een bepaalde manier beheerd moet worden en dat een dichte haag rond het parkeerterrein moet worden aangeplant."*

Oordeel Afdeling:

- *"Met deze maatregelen wordt niet voorkomen dat het verbod wordt overtreden, nu niet vaststaat dat de optimalisatie van het grasland en de aanplant van de haag gerealiseerd is vóórdat met de werkzaamheden is begonnen."*

ABRvS 23 juli 2025, ECLI:NL:RVS:2025:3413

10

5

10

SIX advocaten

Andere bevredigende oplossing

Verwijzing naar bestemmingsplan voldoende
"De Afdeling herhaalt dat voor de motivering dat geen andere bevredigende oplossing bestaat, kan worden verwezen naar de beoordelingen en afwegingen die in het kader van de vaststelling van het voorafgaande bestemmingsplan zijn gemaakt."

ABRvS 23-07-2025 ECLI:NL:RVS:2025:3413 | Rb Gelderland 3-06-2025 ECLI:NL:RBGEL:2025:4221

Afwijkend oordeel Rechtbank

"Dit betekent nog niet dat de ontwikkeling in die vorm ook in het licht van de Wnb de enige bevredigende oplossing zou zijn. De alternatieventoets op grond van de Wnb moet zeer ruim worden opgevat."

Rb Midden-Nederland 22-04-2025, ECLI:NL:RBMNE:2025:1960

11 F. Onrust — SIX advocaten — VMR Actualiteitendag 2026

11

SIX advocaten

Belang bescherming flora en fauna (art. 16 lid 1 sub a Hrl)

Art. 16 lid 1 sub a Hrl — bescherming van flora en fauna als ontheffingsgrond

- A-G 11-09-2025, C-58/24, Ierland, ECLI:EU:C:2025:702: het belang 'bescherming van flora en fauna' (art. 16 lid 1 sub a Hrl) vergt dat aangetoond wordt dat de betrokken afwijking in het algemeen de bescherming van de wilde flora en fauna en de instandhouding van natuurlijke habitats bevordert.
- Dit belang voorziet in een mechanisme om de noodzaak om bepaalde soorten te beschermen af te wegen tegen de noodzaak om andere bedreigde soorten of habitats te beheren. Hiermee wordt een flexibele aanpak van instandhouding mogelijk, waarbij erkend wordt dat interventies soms nodig zijn om de gezondheid van ecosystemen op lange termijn te garanderen.
- Het belang van bescherming van flora en fauna kan dus óók worden ingeroepen voor beheermaatregelen die de natuur als geheel ten goede komen, ook als dat nadeel voor een specifieke soort oplevert.

A-G 11 september 2025, C-58/24, ECLI:EU:C:2025:702 (Ierland)

12

12

Estlandse Wolf: gunstige staat van instandhouding

"De beoordeling van de staat van instandhouding moet de cumulatieve criteria van art. 1 sub i Habitatrichtlijn volgen."

- Levensvatbaarheid: de populatie is op lange termijn levensvatbaar;
- Stabiël verspreidingsgebied: het natuurlijk verspreidingsgebied is stabiel of neemt toe;
- Voldoende habitat: er is voldoende habitat beschikbaar om de populatie op lange termijn in stand te houden.

"Een 'kwetsbare' IUCN-classificatie sluit een gunstige staat van instandhouding niet uit."

HvJ EU 12 juni 2025, ECLI:EU:C:2025:429

13

13

Andere invulling criteria bij overige soorten?

- Art. 3.10 Wnb verklaart art. 3.8 lid 5 Wnb van overeenkomstige toepassing bij overige soorten (O-soorten). De vraag is wat dit betekent voor de toetsingscriteria.

RBMNE 25 maart 2025, 2025:1242 (afschot ree) — Géén habitatconforme toetsing:

- *"De verwijzing in art. 3.10 naar art. 3.8 lid 5 betekent niet dat sprake is van een habitatconforme toetsing. De wetgever heeft bewust een eigen beschermingsregime voor overige soorten opgenomen. Voor de invulling van de norm moet worden aangesloten bij het beschermingsregime voor nationaal beschermde soorten."*

RBDHA 16 september 2025, 2025:16921 — Wél gelijkgestelde invulling:

- *"De richtsnoeren van de EC over de toepassing van de Hrl zijn ook voor overige soorten van belang. Er is geen reden de drie toetsingscriteria voor andere soorten anders in te vullen dan bij de Hrl-soorten."*

RBMNE 25-03-2025, ECLI:NL:RBMNE:2025:1242 | RBDHA 16-09-2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:16921

14

7

14

Specifieke zorgplicht: art. 11.27 Bal — kader

Art. 11.27 lid 1 Bal — Ruime(re?) zorgplicht:

- Bij het verrichten van een flora- en fauna-activiteit moeten alle maatregelen worden getroffen om nadelige gevolgen voor beschermde soorten te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Geldt voor alle van nature in het wild voorkomende soorten.

Art. 11.27 lid 2 Bal — Onderzoeksplicht (voor vogels, Hrl-soorten, bijlage IX Bal + rode lijst):

- Nagaan of aanwijzingen bestaan van aanwezigheid van soorten;
- Zo ja: kunnen nadelige gevolgen op basis van objectieve gegevens worden uitgesloten?
- Zo nee: onderzoek welke gevolgen optreden en of deze met maatregelen te voorkomen zijn; monitoring.
- Zijn nadelige gevolgen niet te voorkomen: staken activiteit + herstelmaatregel.

Vzr. Rb Midden-Nederland 13-08-2024, ECLI:NL:RBMNE:2024:4910 — Handhaving bij ernstige gevolgen:

"Handhaving ter voorkoming van 'nadelige gevolgen' a.b.i. art. 11.27 Bal kan alleen bij (dreigende) ernstige nadelige gevolgen. De specifieke zorgplicht geldt ook voor niet-omgevingsvergunningplichtige Ff-activiteiten."

Art. 11.27 Bal | Vzr. Rb Midden-Nederland 13-08-2024, ECLI:NL:RBMNE:2024:4910. Ook zorgplicht Ow:Rb Noord-Nederland 16-07-2025, ECLI:NL:RBNNE:2025:2868 en Vzr. Rb Noord-Nederland 12-06-2025, ECLI:NL:RBNNE:2025:2278

15

15

Vragen?

F. Onrust

8

16